

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת כי תבוא

בס"ד, עש"ק פרשת כי תבוא
כי אלול תשע"ט – שנה י' גליון תע"ז

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	6:03	7:14	7:55
בני ברק	6:18	7:16	7:52
ניו יורק	6:38	7:54	8:06
מונטריאל	6:38	7:54	8:06

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וְהָיָה בַיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצִיָּה אֱלֹהֵיךָ נְתַן לָךְ וַחֲקַמְתָּ לָךְ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וְשָׂדֶת אֲתָם בְּשִׂיד. וְכַתְּבֶתָּ עֲלֵיהֶן אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעֵבֶרָךְ לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצִיָּה אֱלֹהֵיךָ נְתַן לָךְ אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הוֹי"ה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ (כ"ג).

ועי"ז יהיה הווג של רחל וישראל פב"פ, וזהו והקמת לך אבנים גדולות שהם האותיות התורה, כמו שאיתא בספר יצירה (פ"ד מ"ב) שהאותיות נקראים בשם אבנים.

וזהו הענין מה שפירש רש"י שהיה ג' מיני אבנים, לרמוז על ג' מיני סוגי אותיות שיש בתורה גדולות ובינוניות וקטנות כנ"ל, שעל ידי כולם נבנה קומת המלכות.

וזהו למען אשר תבא אל הארץ היינו כמו שכתב הרמב"ן שבעבור התורה באת שמה, היינו שעל ידי אותיות התורה תבנה את כל קומת המלכות של רחל, ועי"ז תוכו להיכנס לארץ ישראל שהיא בחינת רחל.

וזהו אשר הו"ה אלהיך נתן לך היינו כי לימוד התורה הוא בחינת ה' משם הו"ה, וג' מיני אבנים שמרמוז על ג' מיני אותיות שיש בתורה, שהם גדולות בחינת בינה שממנו שורש אותיות התורה, בחינת פתוחי חותם, בחינת ה' ראשונה, ואותיות בינוניים בחינת ז"א, ו' משם הו"ה, ואותיות קטנות בחינת מלכות, בחינת ה' תתאה משם הו"ה, ועי"ז נעשה שם הו"ה בשלימות, ואלהיך הוא בחינת רחל כנ"ל, היינו שע"ז יהיה היחוד של ז"ן בשלימות.

וזהו ג"כ הענין וּשְׂדֵת אֲתָם בְּשִׂיד את האבנים, כי ש"ד הוא אותיות שם ש"ד בחינת יסוד, היינו שצריך לכוון בלימוד אותיות התורה שיהיה היחוד קוב"ה ושכינתיה.

וּלְפִי"ז יובן המסורה המובא בבעה"מ, והקמת לך ב' במסורה. והקמת לך אבנים גדולות. 'הקמת את המשכן' (שמות כו ל). היינו כמו שזה אמרו חז"ל במסכת ברכות (נה), אמר רב יהודה אמר רב, יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. היינו שכמו שהמשכן שהוא בחינת המלכות נבנה ע"י אותיות התורה, כמו כן כדי להיכנס לארץ ישראל שהוא בחינת רחל הוא ג"כ ע"י אותיות התורה שבונה את כל קומתה.

רעוא דרעיון תשע"ג לפ"ק

פתוחי חותם דאמא עלאה, והענין כי ה' נקודות יש פתוחי חתם, הם נגד ה' מוצאות הפה שהם פתוחים, ונפתחים ע"י אימא עלאה הנקרא חותם, שהוא יסוד שבה הנקרא חותם, כנודע כי שם נחתמים ונצטיירין כל הציורון, ומכח ה"ג שבחותם דילה נפתחו אלו ה' מוצאות הפה הנקרא פתוחי חותם, נמצא כי שורש ה' מוצאות נעשה מה"ג דמנצפ"ך, ואז יצאו מה' מוצאות כל הכ"ב אותיות בסוד אחע"ה כו' הנחלקים לה' חלקים, גם בזה יתורצו ב' המאמרים מחולקים בתיוקנים, אחד אומר שאותיות יצאו מבינה מחותם שלה בסוד פתוחי חותם, והב' אומר שיצאו מפומא דז"א, וב' צדקו. כי היסוד דאמא הוא בפומא דז"א, ומשם יצאו האותיות אל המלכות עיי"ש.

והנה זה ידוע (שער הכוונות ענין כוונת ק"ש ד"ו) שיש באותיות התורה שלש סוגי אלפא ביתא, גדולות בחינת בינה, בינוניים בחינת ז"א והם רוב האותיות של התורה, וקטנים בחינת מלכות שהוא השכינה הקדושה עיי"ש.

ועפ"י"ז יש לפרש המקראי קודש, והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר הו"ה אלהיך נתן לך היינו שארץ ישראל הוא בחינת המלכות הנקראת רחל, כמבואר בעין חיים (שער לב פ"ג) וז"ל: ובניהם של דור המדבר, שהיו מווג רחל וישראל, וכו' ליכנס לא"י, כי ארץ היא נקבה כנודע, וישראל הוא בעלה ז"א, וזהו ענין אמר משה לישראל לאותן שזכו לא"י, 'אתם הדבקים בהו"ה אלהיכם' (דברים ד ד) פ"י כי 'הו"ה אלהיכם' הוא הו"ה ורחל, והנה דור המדבר לא היתה דבוקה בו"א, אבל רחל היא אב"א בהתדבקות גמור עם ז"א, עד שצריך נסירה להפרידן כנודע, ואמר להם 'אתם הדבקים' ממש 'בהו"ה אלהיכם' לפי שאתם מבחינת רחל הדבוקה עמו, לכן 'חיים כולם היום' לכנס לא"י שהוא כנגד רחל עיי"ש.

זאם כן בני ישראל שזכו להיכנס לארץ ישראל שהוא בחינת רחל, היו צריכים מתחילה לבנות קומתה ע"י עסק באותיות התורה, כי ביארנו לעיל שכל בנין פרצוף רחל הוא ע"י הכ"ב אותיות התורה,

פרש"י והקמת לך בירדן, ואחר כך תוציאו משם אחרות, ותבנו מהן מזבחה בהר עיבל, נמצאת אתה אומר ג' מיני אבנים היו, שנים עשר בירדן, וכנגדן בגלגל, וכנגדן בהר עיבל, כדאיתא במסכת סוטה (לה:).

ויש להתבונן בענין שלשה מיני אבנים אלה מה עבידתייהו. ועוד צריך להבין מש"כ למען אשר תבא אל הארץ שנראה שזכות הקמת האבנים יכנסו בני ישראל לארץ ישראל, וצריך לדעת מה הטעם בזה, והרמב"ן כתב, וז"ל: אמר רבי אברהם, כי השם יערוך אם החלות לשמור מצותיו, כי זאת היא המצוה הראשונה לביאתם לארץ. ולפי דעתי למען אשר תבא רמו לכל דברי התורה, יאמר שתכתוב על האבנים כל דברי התורה הזאת בעברך בירדן מיד, למען אשר תבא אל הארץ כי בעבור התורה באת שמה עיי"ש. ועוד צריך להבין מש"כ הבעל המורים וז"ל: והקמת לך ב' במסורה. והקמת לך אבנים גדולות. 'הקמת את המשכן' (שמות כו ל). לומר ששקול להם הקמת אלו האבנים כהקמת המשכן.

והנראה לומר דהנה מבואר בשער הכוונות בכוונת את"ה של ברכת אבות (דחשי העמידה ד"ב, וברדשו ר"ה ד"ו) וז"ל: בהיות המלכות עדיין בסוד נקודה, אנו צריכין לתת בה כח לעשות פרצוף שלם, והנה אין הפרצוף נעשה אלא ע"י האותיות כנודע, ולכן תכין בכרעית הראש אשר במלת את"ה, להוריד לה כ"ז אותיות שהם כ"ב דא"ב, וה' היתירות של מנצפ"ך, מן היסוד דז"א כנודע, כי כל האותיות הם ביסוד הנקרא ברוך, בסוד נגילה ונשמחה ב"ך, וזהו ענין מלת את"ה, א"ת ה', כי א"ת הם כ"ב אתון, שיש מן א' עד ת"י בא"ב, וזאת ה' הם ה' אותיות מנצפ"ך היתירים עיי"ש.

ומבואר יותר בעין חיים שער מנת"א (ש"ה פ"ג). וז"ל: כל העולמות נבראו ע"י כ"ב אתון שבמלכות, וגם יש בה ה' אותיות מנצפ"ך, שהם ה"ג היוצאין מז"א אליה, ועי"ז נגמר פרצוף רחל. וה"ג הם, וכנגדם יש ה' מוצאות הפה, והם גרון וחדק וכו', וז"ש בתיוקנים דף ד' ע"ב, כי ה' מוצאות הפה נקרא

עטרת פז

אמרות טהורות מרבתינו זי"ע

והתמקרתם שם לאיביד לעבדים ולשפחות ואין קנה (כח סח).

מרן הקדוש הריב"ש טוב קודם פטירת נשמתו אמר, 'אל תבואני רגל גאווה' (תהלים לו יב), ואמר והתמכרתם שם בלבך לאיבך שאתה תחשוב בכל עת בלב נשבר, ותחשוד אותך שאתה נמסר ומכור לאיבך ליצר הרע, לעבדים ולשפחות כי כל מעשיך לקבל פרס בבחינות עבד ושפחה, כל זה תחשוב בלבך, כי והתמכרתם כתיב ולא כתיב ונמכרתם, 'בלבבכון תחשבו דאתון זבינין', ואין קונה כתיב, 'לית מאן דיכיל לשלמאה עלייכו' עיין זוהר חדש (כי תבוא עג).

ואמר בזה הלשון. ואין קנה כשתהיה לבבכם נכנע ונשבר ושפל, כי תחשוב בלבך שאתה מלא רע ונמכר ומסור ביד הרע, וכל מצותיך הם לקבל פרס לעבדים ולשפחות הולכין, ועדיין לא עשית רצון ותענוג לבוראך מימך, אז ואין קנה וועט נישט קיין מאכט [שום כח] אין קיין שליטה האבין אויף דיי, קיין שום רע קיין מושטין ומקטרג, אין דיא וועסט דבוק זיין בחי החיים. ובה יצאה נשמתו ביום ראשון של חג השבועות קודם התפלה שנת שכ"ר לפ"ק.

'היכל הברכה' דף קכג: מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

עטרת רז

רזי תורה מרבתינו זי"ע

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה (כח ג).

ר"ל זה הפסוק מתפרש נגד מדת הגבורה, כלומר עיר עולה מנצפ"ך, וכן פ"ר גבורות. והוה בעיר ב"פ מנצפ"ך, הנותנת אמא למלכות בעת היחוד, כדאיתא בעין חיים (שער דרושי הצלם פ"ב כלל ד) אמא נותנת חותם הראשון למלכות וכן חותם השני, וחותם הראשון נקרא דל"ת ראשון מנצפ"ך ראשון שבמלכות, והב' נקרא דל"ת שני ומנצפ"ך שני ביסוד שלה, והראשון הוא בחינת גבורות שבגבורות, והב' ביסוד הם בסוד חסדים שבגבורות, והם ה' דמים ממאים וה' דמים טהורים, מנצפ"ך כפול, וכולם גבורות ע"כ.

והוה ברוך אתה בחינת מלכות שמים הנקראת אתה, כנודע מדברי זוהר הקדוש (ח"ג קכג: שנתלת דוכתא אקרי אתה. בעיר בעת קבלתה מאמא עלאה ה"ג מנצפ"ך ראשון ושני הנ"ל. וברוך אתה בשדה שאז היא נקראת שדה תפוחין קדישין, והיא בעת היחוד האמיתי כדאיתא בפע"ח (שער הזמירות פ"ב) ע"ש והבן.

'בן בית' ח"ב דף כט מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

ויזאנו יתה ממצרים ביד חזקה וברע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים (כח ח).

תרויהו מלאים, שבשעת מתן תורה העלה משה את בני ישראל למדריוגות התגלות דכורא, והיינו 'היו עיניך רואות את מורד' (ישעיה ל ט), 'וכל העם רואים את הקולת וירא העם וינעו' (שמות כ טו), וכן לעתיד יראו אותיות התורה והתפלה שלומדים ומתפללים יהיה לנגד עינים, שהם עולמות מצוהצחות וגוונים של אש לוחם, ויראו היכלות ועולמות של מעלה, והוה דעת דכורא ראה ממש ולא הרגשה בלבד, והוה 'המורא הגדול שעשה משה לעיני כל ישראל' שהראה להם כל העולמות והאורות והמלאכים והצפחות של מעלה מתגלים לעיני כל ישראל, והוה דעת דכורא. וכשאמרו 'קרב את' (דברים כד), ירדו לדעת דעלמא דנוקבא, ונסתלק מהם 'המורא הגדול' מלא ואו אספקלריא המאירה, עד לעתיד במהרה בימינו 'הוה עיניך רואות', 'כי עין בעין יראו' (ישעיה נב ח).

ובאמת יש יחודי סגולה שיוכחו עצמם בתכלית הויכוח, וזכו לראיה ממש שרואין האורת בעיניהם, כמו מרן האר"י, ומרן הריב"ש, רש"י והראב"ד ורב האי גאון וכל הגאונים, ורבי אלעזר בן עזריה אמר (ברכות יב:) לא זכיתי שתאמר יציאות מצרים בלילות, היינו באמירה לומר לחבירו ראה בעיניך התגלות אלהות וחידוש עולמות שאין אורות ועולמות עליונים מתגלים, כי חשך הקליפות גורם שאי אפשר שתאמר באמירה ראה בעיניך יציאות מצרים, 'עד שדרשה בן זומא' והמשך לשעתו ביטול הקליפות והראה לכל, אש מלהמות סביבו ואורות ועולמות עליונים בהתגלות רב כמו שיהיה לעתיד, כי בן זומא הוא אחד מורדי המרכבה (הגיגה יד), והראה לשעתו מה שיהיה לעתיד בהתגלות רב לעיני כל ישראל, וחכמים סברי כי תכלית זה יהיה לימות המשיח, עיין שם בתולדות יעקב יוסף פרשת וישלח והבן היטב.

'היכל הברכה' דף קכא. מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

לכין אלהיו, ובפרט בשעת תורה ותפלה, גם שיעלו לפניו כמה מחשבות זרות וחומות נשגבות, ידע שהם לבושים וכסוין שהקב"ה מסתתר שם לראות למו יפנה לבבך, 'ויאחו צדיק דרכו' (איוב יז ט) לומר הדברים כפי המדרגה שעומד שם, ויכניע עצמו כתולעת ממש לפני קונו, ואז בנקל שיבוא על ידי זה להתפשטות הגשמיות לדבק עצמו באותיות, ואע"פ שהאותיות הם עדיין חומריות, ובפרט כשהם מעורבין במחשבות, אעפ"כ אין שום מציאות בלתי הש"י.

ויתחוק עצמו לדבק נפשו בעולמות נשמות אלהותו יתברך בהכנעה גדולה שפל ונבזה ובלב מלא אור ושמחה, כי בתוך האותיות שורה רוחניות אלהותו יתברך המשמח לב ומאירות עינים, וכאשר אנשי הדעת יודעין זה שאלופו של עולם בכל הבל ודבור ותנועה, אז נשכרין כל החומות ונסתלקין כל המחשבות בגלוי השכינה אורו יתברך המאיר, ובסוד ובמרא גדל זה גלוי שכינה, וכל זה הוא ממש יציאות מצרים שבכל יום, 'אשר שמת אתות ומפתים בארץ מצרים עד היום הזה' (וימיה לב ט), כי בכל יום אדם יורד לכמה בחינות הסתרות וחשכות וחלישות דעת וכמה מחשבות, 'וצדיק באמונתו' שמאמין שאין שום מציאות שרואה ושומע בלתי הש"י, וכל מאורעות הם בהשגחה פרטיות, אזי באמונה זאת 'חיה' (תקוה ב ד) בחיות אלהות ונעשה בריה חדשה ממש. והוה יציאות מצרים שבכל יום אדם נגאל.

וכל זה אינו אלא התגלות רוח הקודש והתגלות הדעת דעלמא דנוקבא, להיות הלב מלא אור ודביקות וחיות אלהות, בלימוד התורה בהרגשה גדולה ובמרא גדל, וכל זה מעלמא דנוקבא. אך דעת דכורא 'ולכל המורא הגדול אשר עשה משה' (דברים יב), שהעלה את ישראל מעלמא דנוקבא להתגלות אלהות דעת דכורא, כמו שיתגלה לעתיד בימי המשיח במהרה בימינו, ולכך 'המורא הגדול'

ובמרא גדל תרויהו חסרין ואו, ובמרא גדל זה גלוי שכינה (הגדה של פסח) לכן חסרין ואו. ומבואר בדברי מרן אור שבעת הימים הריב"ש טוב, שבנאות מצרים לא יצא מן הגלות אלא דעת דנוקבא, עיין תולדות יעקב יוסף פרשת וישלח (סוף הפרשה). ענין גלות מצרים היה שחסר מהם הדעת להכריע שיש בורא המחדש בכל רגע מעשה בראשית, והוא ממלא כל עלמין (זוהר פנחס רכה), ולית אתר פנוי מניה (תקוה יז קכב), וממש אלופו של עולם בכל תנועה, עד שבא משה בחינות הדעת (זוהר פקודי רכא), ועל ידי הנסים שנעשה על ידו, נתפרסם בעולם שיש בורא המחדש ומחיה בכל רגע כל העולמות, ולית אתר פנוי מניה ממש, אמנם בחינות דעת זה שנתגלה במצרים היה דעת דנוקבא.

ובמרא גדל חסרין ואו, כי היו שקועין במ"ט שערי טומאה (זוהר חדש יתרו לב). בקמנות ובחשכות גדול, ושם נתגלה עליהם אור שכינתו יתברך בהרגש ובנועם וזו השכינה בחיות מופלא מעין עוה"ב, ובוה ידעו שאין שום מציאות בלתי הש"י, ובכל לבושים וכסוין והסתרות פנים שם אלופו של עולם, וברעת זה שאדם יודע שהקב"ה מסתתר שם בכל תנועה ותנועה, ואלופו של עולם בכל תנועה, אזי בידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און, ואין זה הסתרה כלל, כי תיכף מרגיש חיות ואור אלהות, אבל לגבי חייבא אשתני ואסתת (תקוה עא), שאינם מאמינים במציאות אלהותו יתברך בכל תנועה, ולכן אשתני ואסתת לגבייהו, ואינן מרגישין שום אור וחיות, ולכך 'כחשו בה' ויאמרו לא הוא' (דמיה יב).

ולכך בא המצוה 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' (שמות כ ט), שהיית בשערי הטומאה עד קרוב לאבידה, ושם נתגלה השכינה והאיר לך ברעת לגאול אותך, וזוה תדע ותאמין שבכל תנועה אלופו של עולם שם מסתתר, והוא מצות עשה שידע האדם שאין שום מסך מבדיל בינו

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

דיני נטילת הידיים בערב שבת. סימן רס

הדין, ועבריי מיקרי, כי מי יוכל לספר כחו ומדריגתו, אשר אחד מן הנביאים לא בא למדריגה קטנה של מרן רבינו יהודה החסיד, שבחו מי ימלא:

ד. מותר ליטול לעת הצורך צפרני ידיו ורגליו ולגלח שערות ראשו ביום חמישי בלי שום חשש, אבל לכתחלה לא יעשה כן בודאי, אלא יגלח ויטול הצפרנים [בערב שבת] ויאמר בפה מלא לכבוד שבת כי אז מתנוצץ קדושת שבת בערב שבת דייקא^א, ומה שכתב אור עינינו עפר אני תחת כפות רגליו והלואי בעל הט"ז^ב. ששמע טעם אלו דברי הבל דלית בהו ממשא:

מסגרת השלחן

הקדש מר אביו מהרח"ו זצ"ל, כתוב שרבינו הארי"ז ז"ל יום הששי היה נוטל צפרני ידיו ורגליו, וכתב שם סוד צורך קציצת הצפרנים ורחיצת חמין בע"ש, וגם מהש"ס נדה (דף זי.) משמע דאם קוברן או שורפן ליכא למיחש למידי. מובא בשע"ת (סק"ב).

ה. **בש"ע** (סימן תקלב ס"א) כתב דמותר ליטול הצפרנים בחול המועד, והרמ"א כתב דיש מחמירין ואוסרים, וכן הוא המנהג להחמיר שלא ליטול, ע"ש. ובש"ת **נחלת שבעה** (סימן נז) כתב דמותר ליטול הצפרנים למי שרגיל בכך בכל ערב שבת, דכבוד שבת נמי דבר מצוה הוא ומותר ליטול בחול המועד לכולי עלמא, ובצירוף עוד מצוה גוררת מצוה שלא יהא חציצה כל שכן דמותר אף בלא שינוי. מובא בשע"ת (סק"ב).

ו. בספר **חסידיים** (בצוואתו סימן מח) כתב לא יגלח אדם הראש ולא הזקן בראש חודש. מובא **במ"א** (ריש הסימן) שכתב ויש מקומות שאין מגלחים בראש חודש אפילו חל ביום ו' כי כן צוה רבי יהודה חסיד.

ז. בענין התנוצצות קדושת שבת בערב שבת, כתב **ב'אור צדיקים'** (סימן כה סק"ח) קבלתי ממורי ז"ל שלא להניח תפילין בע"ש כי כבר נתנוצץ קדושת שבת, עכ"ל. וכ"כ בספר **'שומר אמונים'** (תשובה סימן ז). מובא **במחזיק ברכה** (סימן כו סקט"ז) **ובשע"ת** (סימן לד סק"ו, וסימן רסז סק"א).

ח. **הט"ז** (סק"א) הביא מהגהת **מהרש"ל** (על הטור) דבנטילת צפרנים יש טעם בדבר על מה שאין נוטלין ביום חמישי. וכתב הט"ז, שמעתי הטעם דדרך השערות והצפרנים המגולחים להתחיל לצמוח ביום ג' שאחר הנטילה, על כן אין לעשות שיהיה זה בשבת, ועל כן גם בגילוח שערות אין לעשות ביום חמישי, ע"כ. והשיג עליו **היד אהרן'** וכתב, ומה יענה לאנשי משמר שהיו מסתפרין ביום חמישי (תענית טו:), ובפרט למה שכתב רש"י (שם ד"ה ובחמישי) שדרך רוב בני אדם לספר בחמישי ולא בע"ש. ועוד אם איתא שאינו מתחיל לצמוח השערות כי אם מיום שלישי, אם כן אמאי המלך מסתפר בכל יום (תענית יז). הא לא יש לו שער כלל, ע"כ. מובא **בבאה"ט** (סק"ב). וע"ע **בשכנה"ג** (אות א).

א. חייב לגלח הצפרנים^א. בכל ערב שבת, ועיין בספר חסידים^ב. עונש גדול על מי שאינו נוטל צפרני ידיו בכל ערב שבת לכבוד שבת:

ב. מותר ליטול צפרני ידיו ורגליו ביום אחד, כי כן הסכים מרן הארי"ז זלה"ה^ג. ועשה מעשה, ואם בא לחוש לעניני הבל של תורה^ד. ישייר אצבע קטנה של רגלו:

ג. בחול המועד מותר ליטול הצפרנים בלי שום חשש למאן דרגיל ליטול הצפרנים^ה. וגם שלא לגלח בראש חודש שערות ראשו, כי כך כתב בספר חסידים^ו, ומי יודע להשיג טעמו הקדוש אם הוא סכנה או שאר דבר, והעובר על כל דבריו שנאמרו ברוח הקודש מסתכן בנפשו, ועתיד ליתן את

א. כ"כ **הכל בו** (סימן לה) וספר **חיי עולם** (ספר היראה לרבינו יונה עמוד קפג). שו"ע (ס"א). ואיתא **בפע"ח** (שער השבת פ"ג) בענין קציצת הצפרנים אמר מורי ז"ל, כי בחול יש להם הארה מצד הקליפה, אך בערב שבת אחר הטבילה, הם מאירין מצד הקדושה, ונכרין בהם דברים רבים, ובמוצאי שבת חוזרין לכמות שהיו.

ב. ספר **חסידיים** (סימן נח) וז"ל: ואל יגדל אדם צפרניו פן יכנס הטיט בהם, ואמרו חכמים (תוספתא מקוואות פ"ו ה"ה) הטיט והבצק שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר חוצץ בנטילה, ועוד שמא יכנס לתוכם חלב או דבר איסור, ויהיה נכשל. ומעשה שראה אחד בחלום מת צדיק שנפטר ופניו ירוקות, אמר לו מפני מה פניך ירוקות, אמר לו משום שהיו צפורני גדולים וחלב נכנס בתוכם, והייתי אוכל דבר חם בלא ניקור צפרניים. והייתי מדבר בין ויכולו לברכת אבות וקדיש. לפיכך טוב ליטול צפרניו בכל ערב שבת. והאוכל וידיו מלוכלכות בתבשיל והוא רוצה לשתות יין, יקנה ידיו ויברך על היין וישתה, שנאמר (תהלים קלד ב) שאו ידיכם קודש וברכו את ה'. מובא **בדרכי משה** (סק"ב) **ובמטה משה** (סימן תיא) **ובא"ר** (סק"ד), ע"ש.

ג. כדאיתא **בשע"ח** (ענין קבלת שבת דרוש א) וז"ל: אח"כ היה [מרן האריז"ל] חותך וקוצץ צפורניו לכבוד שבת מידי ומרגליו, ע"כ.

ד. בספר **מגיד מישורים** (משלי כג ו) מזהיר המגיד להבית יוסף שלא יקוצץ צפרני הידים והרגלים ביום אחד, וז"ל: ומאי דלא קצת טופרי ידך בהאי יומא מיני הוה, משום דקצת טופרי רגליך, ולא יאות למיקץ תרווייהו ביומא חדא, משום לא תחסום שור בדישו. וכן לית למיקץ טופרי רגלא אלא בערב י"ט או בע"ש, דהוא זמן חדווא, והכי אבעי למעבדך למיקץ טופרי רגלא יום ה', וטופרא ידא יום ו', אבל תרווייהו בחד יומא לא, ובשאר יומי לא למיקץ לא טופרי ידא ולא טופרא רגלא בר מזמניא ושבת דחדווא כדאמרן, עכ"ל. והביאו **המ"א** (ריש הסימן) דבריו שאין לקוץ צפרני הידים והרגלים ביום אחד. **ובמחזיק ברכה** (סק"ד) כתב וכן ראיתי **בעולת שבת** שמצא כתוב דיש סכנה מי שנוטל של ידיו ורגליו ביום אחד. והוסיף, ואני אומר דאין לחוש לזה דבספר הכונות מסדר מהר"ש ויטאל ז"ל (שעה"כ שם) שהעתיק מטרת יד

עטרת תפארת

עובדות וסיפורים מרבתינו זי"ע

וְקָאוּ עֲלֵיךְ כָּל הַתְּרָבוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל הוֹי"ה אֱלֹהֶיךָ (כה ב)

בעישון הפיפה הזאת, בייחודים שעשיתי בעת הזאת. והראה לו, ונתעלף הרב רבי דוד הנ"ל, וכשהקיץ, אמר לחביריו: **מיט גאט אליין טשעפיט נישט**. תאמינו לי, שאין זה איש כלל וכלל. והאשה הנ"ל, מגודל תשוקתה לתת להצדיק הקדוש כרצונו, נתעשרה עושר רב על ידי נס ופלא גדול. וזה היה גם כן כוונת הקדוש, זכותו יגן עלינו אמן.

מעשה השם מרבינו מהרי"א מקאמרנא

בשבילה עוד עשרים אדומים, שתתן להצדיק. וכששמעו דברי האשה, נתמלאו חימה, ויחר אפם עד מאוד. ושלחו אליו, שיעמוד תיכף לפניהם לדון תורה.

ונסע מרן אלקי אצלם. וכשבא לשם, עמד על הפתח ועישן הפיפה, עד שנתמלא הבית עשן, ולא היה כוח בשום אחד מהם לפתוח פיו, מאימת השכינה שנפלה עליהם מאוד ומאוד. אחר כך הלך מרן להגאון רבי דוד הנ"ל, ואמר לו: דוד, דוד, בוא ואראך שמים חדשים וארץ חדשה, שבראתי

סיפר לי מורי דודי רבינו **צבי מזידיטשוב** פעם אחת באה אשה אחת למרן **הבעש"ט הקדוש** זי"ע, שיתן לה קמיע לרפואה מאיזה מחלה. ואמר לה מרן, שבאם תתן לו סך חמישים אדומים, אזי יתן לה קמיע. ונסעה האשה לביתה, ומכרה את כל אשר לה, ולא היה לה רק שלושים אדומים. ונסעה אל מרן, ואמרה לו שאין לה רק שלושים אדומים, ולא רצה ליתן לה הקמיע. אז נסעה האשה אל הועד של ארבע ארצות והראש היה אז הגאון רבי **דוד מאוסטרא**, שיקבצו

עטרת המקרא

עיונים וביאורים מספרי רבותינו ז"ל

לא עברתי ממצותיך (דברים כו יג)

האם כשאחד אינו מקיים מצות חכמים כסדרן גם נכלל בלא עברתי ממצותיך שאינו יכול לומר הווידי

שאומר המתודה בתוך דבריו הוא לא עברתי ממצותיך (דברים כו יג), ונחלקו התנאים מה הפירוש לא עברתי ממצותיך האם הוא רק על מצות התלויים בדיני תרומות ומעשרות, או בכל מצות שבתורה, ומסקנת הגמרא הוא שכל המצות שבתורה מעכב, ומביא הגמרא לדוגמא כגון שעבר על המצוה שהקדים להניח תפילין של ראש קודם לתפילין של יד, וז"ל הירושלמי: אית תניי תנא כל המצות שבתורה מעכבות, ואית תניי תנא כל המצות שבפרשה מעכבות, רבי אחא בר פפא בעי קומי רבי זעירא, אפילו הקדים תפילה של ראש לתפילה של יד, אמר ליה אף אנא סובר כן דהיינו שכל המצות שבתורה מעכבות.

וממשיך רבינו וכותב שם וז"ל (בדילוג): זה אחד מן העלמות שנעלם מגדולי עולם רבינו הטי"ז והגאון מו"ה נפתלי באורח חיים סימן תרפ"ד, דוודאי הדין עם מרן הרמ"א ואבודרהם, דוודאי בתפילין אם הקדים והניח של ראש צריך לסלק ולהניח כסדר, דאם לאו הוא עברין, דהא מצות תפילין של הראש כבר יצא, ומעתה למה לא יקיים מצות חכמים מבלי להיות עברין ויניח כסדרן וזה פשוט וברור, ודברי רבינו הם משנה מתחילתו ועד סופו, במה שאמר שאינו בתלמוד והוא גמרא ערוכה בכאן, ודברי רמ"א שרירין וקיימין, ועיקר הוא ראיית האבודרהם דהמקדים את המאוחר הוא עברין, ומעכב את הוידוי וחוזר עליה מעורכי המלחמה, ובהכרח לתקן ולעשות על הסדר, וכל המוסיף לתקן העוות, מוסיפין לו ימיו ושנותיו.

וכן פסק רבינו בספרו **שולחן הטהור** הלכות תפילין סימן כ"ה סעיף י, אם הקדים של ראש לשל יד, יסלק של ראש ויניח כסדרן, אפילו אם עבר והניח כבר של ראש, יסלק שניהם ויניח כסדרן. וזו זהב סעיף ז כותב רבינו בזה"ל: כן פסק האבודרהם, עיין בטורי זהב הלכות חנוכה שסתר דבריו, ומה שכתבו הגאון בעל טורי זהב והגאון רבי נפתלי שאין זה תלמוד, הוא תמוה, שנעלם מהם שהוא בתלמוד ירושלמי מסכת מעשר שני, וזה לשונו, לא עברתי ממצותיך, כל המצות שבתורה מעכבת הוידוי, אפילו הקדים תפילה של ראש לתפילה של יד, אינו יכול להתוודות דכתב לא עברתי ממצותיך, ונקרא עברין, וכיון שנקרא עברין צריך לסלק ולקיים המצוה כתיקונה ונראין דברין מאוד, ולכן יסלק ויניח כסדרן.

וכדברי רבינו העלו גם כן גדולי דורו ה"ה הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות בספרו **יד אפרים** על הטי"ז הנ"ל בסימן תרפ"ד, וז"ל: עיין בספרי שו"ת בית אפרים או"ח סוף סימן יח, שנפלאתי על שני גדולי עולם, שבמחילת כבודם אשתמיט להו, דהך מילתא דאבודרהם הוא תלמוד ערוך בירושלמי מסכת מעשר שני פ"ה הלכה ה, אמתניתין דקתני אע"פ שאין מעכבין את הוידוי, ע"ש. ורבינו גרשום בר שלמה בתשובה דמייתי האבודרהם התם, מוכיח מדקאמר דהקדים תפילין של ראש לשל יד מעכב הוידוי של מעשר שני, מוכח מזה דאף בדיעבד לא יצא, ועיין מה שהבאתי ממדרש שיר השירים רבה ד ה, י"ב אלף חלוצי צבא לא הקדים אחד מהם תפילין של ראש וכו', עיי"ש, וכן פסק בארצות החיים להמלבי"ם.

וכדברי האבודרהם פסק הרמ"א בהלכות חנוכה סימן תרפ"ד, וז"ל: הגה - ואם טעה והתחיל לקרות בשל חנוכה צריך להפסיק, ולקרות בשל ראש חודש (אבודרהם הלכות ברכות). וביאר שם המגן אברהם בסי"ק ה' דבריו, אע"ג דאין מעבירין על המצות, הכא מעכבות, דמיי להקדים תפילין של ראש לשל יד.

היוצא מדברי האבודרהם והרמ"א והמג"א דהעושה מצוה שלא כסדרן, לא יצא ידי המצוה, וצריך לעשותו כסדרן.

ליתא בתלמוד דינא דכסדרן במצות מעכב

הטי"ז על הרמ"א שם בהלכות חנוכה סי"ד, ד חולק על דברי האבודרהם, וסובר דאין לומר דסדר במצוה הוא דבר שמעכב בעשיית המצוה, ואם התחיל בעשיית המצוה שלא כסדר כגון הניח תפילין של ראש קודם לשל יד או התחיל לקרות של חנוכה קודם לשל ראש חודש, אינו בדינא שיעשה המצוה כסדרן וטענתו בידו דלא מצא כן בתלמוד, ודברי האבודרהם שאיתא כן בתלמוד לא נמצא בתלמודא דידן, ולכן אין הדין עמו.

וז"ל הטי"ז: כן כתב האבודרהם וז"ל, מדקתני מעכבות, משמע שאם הניחה כן לא יצא, דצריך להניחם כסדר מצותן, עכ"ל. משמע דעתו דגם בחנוכה וראש חודש כן, אם הקדים בחנוכה דצריך לחזור כסדר שאמרו חז"ל, והוא תמוה הפלא ופלא, חדא דהאי גמרא שהוא מביא לענין תפילין, ליתא בשום דוכתא בתלמוד, וממשיך וכותב וכן כתב לי הרב מהר"ר נפתלי כ"ץ ז"ל בתשובה, רק שהוא בא לפלפל בפירוש הגמרא שמביא האבודרהם, ואמרתיו לו שאין זה כלל בגמרא, כמו שכתבתי למעלה, ונתחרט על זה, ואמר אנא סמכתי עליו וסברתי שהוא בגמרא, אבל באמת אינו כלל בגמרא.

איתא בתלמוד דינא דכסדרן במצות מעכב

רבינו הגאון הקדוש רבי יצחק אייזיק **מקאמרנא** זע"יא בעל היהיכל הברכה' בספרו **מעשה אורג** על תלמוד ירושלמי מסכת מעשר שני פרק ה' משנה ו', כותב על דברי הירושלמי בדינא דוידוי מעשרות בפרשתן, שאחד מהדברים

של יד קודם לשל ראש
הדין בהנחת תפילין הוא שמניחים תפילין של יד קודם לשל ראש, וכן בחליצתן חולצין של ראש קודם לשל יד, ונמצא שכל זמן שיש לו תפילין על ראשו יש לו שתיים בראשו ובידו, ודין זה למדו חז"ל במסכת מנחות דף לו עמוד א, תנא כשהוא מניח, מניח של יד, ואחר כך מניח של ראש, וכשהוא חולץ, חולץ של ראש, ואחר כך חולץ של יד, בשלמא כשהוא מניח, מניח של יד, ואח"כ מניח של ראש, דכתיב (דברים ו ח) וקשרתם לאות על ידך, והדר נהי לטטפת בין עיניך, אלא כשהוא חולץ חולץ של ראש, ואח"כ חולץ של יד מנלן, אמר רבה, רב הונא אסברא לי, אמר קרא נהי לטטפת בין עיניך, כל זמן שבין עיניך יהו שתיים. ומבאר רש"י שדייקו זאת חז"ל מתיבת נהי שהוא לשון רבים, שמשמע שתיים, דכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים.

ופסק המחבר שולחן ערוך סימן כה סעיף ו, דאם פגע בשל ראש תחלה, צריך להעביר על אותה המצוה, ויניח של יד תחלה ואח"כ של ראש. ומקור הדברים הוא מדברי התוס' בגמרא הנ"ל ד"ה יקשרתם לאות על ידך והדר נהי לטטפת בין עיניך, דכיון דכך מצוותו דמניח של יד תחילה ואח"כ של ראש, ליכא כללא דאין מעבירין על המצות, בדבר שהוא כך מצוותו, ולא יניח את השל ראש, אלא יניח השל יד ואח"כ יניח השל ראש, כסדרן.

הניח של ראש קודם לשל יד

והנה האם דין המחבר הוא רק כשפגע בשל ראשו ועוד לא הניחו, או אפילו כשכבר הניחו על ראשו תחילה, גם כן הדין שצריך להוריד מעל ראשו ולהניחו כסדרן, תחילה השל יד ואח"כ השל ראש, **האבודרהם** בהלכות ברכות (השער הראשון לבאר ברכת הלחם וזימון וברכת המזון), בתוך דבריו כותב שם מעשה שהיה בבית מדרשו של הרי"ג גרשון ברבי שלמה, בראש חודש טבת שהוא חל בימי החנוכה, והרי תקנו לנו חז"ל להוציא ביום זה שני ספרי תורה, בראשון קוראים ג' בשל ראש חודש, ובשני קוראים לרביעי בשל חנוכה, וטעה הבעל קורא והתחיל לקרות בספר תורה של חנוכה, שלא כסדר שתקנו לו חז"ל, וציוה להפסיק באמצע הקריאה ולהביא הספר תורה הראשון, ולהתחיל לקרות כסדרן בספר תורה שהוציאו לראש חודש, ואח"כ בספר תורה של חנוכה, והביא ראה לדבריו מדאיתא בתלמוד בדינא דתפילין, שאם הניח התפילין של ראש על ראשו, קודם לשל יד מעכב, יש לו דין של עובר על המצוה, וצריך להורידו מעל ראשו, ולהניחם כסדרן של יד קודם לשל ראש, משמע שסדר שתיקנו לנו חז"ל מעכבת, ה"ה כאן אע"פ שפתח הספר תורה של חנוכה והתחיל לקרות בו, צריך להביא הספר תורה של ראש חודש, ולקרות כסדר שתקנו חז"ל של ראש חודש קודם לשל חנוכה, וז"ל בראייתו מן התלמוד: כל המצות מעכבות, דקתני התם כל המצות מעכבות, בעי ר' ירמיה אפי' הקדים תפילה של ראש לתפילה של יד, א"ל אף אנא סבר כן, ומדקתני מעכבות, משמע שאם הניחם כן לא יצא, וצריך להניחן כסדר מצותן, עכ"ל.